

Kitekint? - Globális civil társadalom

2009 június 26. Flag

Szöveg méret

90
Mentés

- 0

Értékelés kiválasztása Még nincs értékelve

Mérték

A szerz?k - a nyugati világ vezet? tudósai és üzletemberei - izgalmas tanulmánykötetben összegzik a mai kapitalizmus jellemvonásait. Azt mondják, hogy a piacgazdaság és a demokrácia globális kiterjedése korunk meghatározó folyamata, de a sok jó mellett károkat is okoz

Az éremnek két oldala van, mert a férfiak és a n?k között egyenl?ség alakul ki, miközben a fejlett és a fejletlen országok között, ahogy egy országon belül is, szélesre nyílik a jövedelmi olló. Hatalmas technológiai változások mennek végbe, de az informatikai szektor kivételével a fejlett államokban alig n?tt a termelékenység az elmúlt évtizedekben. Az 1990-es évtized az amerikai gazdaság virágzását hozta, de 1950 és 1964 között az USA lényegesen sikeresebb volt a növekedés, a foglalkoztatás és a jövedelememelkedés terén, mint a csodált 90-es években. Újból csillagászati jövedelmek és vagyonok alakulnak ki, mint az ipari forradalom fénykorában, de az átlagkereset az amerikai gazdaságban csökkent az elmúlt 15 évben. A globalizáció sok jót is hozott, de világméret? korrupcióval, környezetszennyezéssel és egyre agresszívabb kapitalizmussal jár együtt. A neoliberális tudósok és politikusok azt mondták, hogy leépítik az államot, de még az USA-ban is a szövetségi államok, helyi hatóságok és a szövetségi adóhatóság meger?södését tapasztaljuk.

Szerz?ink szerint egészen más a mai kapitalizmus, mint aminek látszik, és felteszik a számukra (is) legfontosabb kérdést: elkerülhetetlenül együtt jár-e a kapitalizmus a hatalmas fellendülésekkel és visszaesésekkel, az egyre egyenl?tlenebb jövedelmekkel, az egyre er?sebb monopóliumokkal és az élet kereskedelmi ügyletekké való átalakításával? Válaszuk az, hogy a let?nt "kommunizmus" és a mai globális kapitalizmus mellett van egy harmadik út.

A kapitalizmust ma jellemz? tulajdonságokból nem feltétlenül a mai kapitalizmus következik. A világméret? kommunikációs forradalom és a "súlytalan" gazdaság kialakulása (ahol a termékekben egyre kevesebb az anyag és egyre több az információ) nem vezet egyenesen az egyenl?tlenségek növekedéséhez, hiszen a történelem talán legnagyobb egyenl?tlensége sz?nik meg: a n?k és a férfiak közötti egyenl?tlenség. Az országok között ugyan n?nek a jövedelmi különbségek, de Kína gazdasági fejl?dése a történelem legnagyobb felzárkózási kísérletét hozza. Véleményük szerint azért mutat a mai globális kapitalizmus annyi káros kinövést, mert nem jár együtt globális demokráciával. A demokrácia és a piacgazdaság csak nemzeti szinten lépett házasságra, s míg a kapitalizmus valóban globálissá vált, a demokrácia nem. Hiányoznak azok a globális szabályok és ellen?rz? intézmények, amelyek megfékezik a kapitalizmus túlburjánzó természetét. 1993-ban Clinton amerikai elnök felállította a Gazdasági Biztonsági Tanácsot, aminek az volt a feladata, hogy az amerikai kereskedelem és t?ke el?tt felnyissa tíz ország zárt gazdaságát. Ez sikerült, például a kelet-ázsiai tigrisek megnyitották az utat az amerikai áruk és t?kebefektetések el?tt, más azonban nem történt. Szükség lenne egy új politikai szemléletre a világ vezet? elitjeiben, amely felismeri, hogy erkölcsileg minden ember egyenl?, ezért az élet lehet? legtöbb területén egyenl? esélyeket kell nyújtani szegénynek és gazdagnak egyaránt. Mi fékezi ezt a felismerést? Szerz?ink szerint az, hogy a globális hatalmat birtokló elit neoliberális felfogású, tehát hisz a piac mindenhatóságában és abban, hogy a piac végül mindent jobban old meg, mint az állam. Nem veszi észre - vagy nem érdeke észrevenni -, hogy valamennyi fejlett országban egyre nagyobb az állami újraelosztás szerepe, egyre több nemzetállami funkció összpontosul nemzetközi szervezeteknél, és a nemzeti kormányok hatásköreinek megnyirbálása a helyi állam, tehát az önkormányzatok meger?södésével jár együtt. A kapitalizmus és a demokrácia házassága a nemzetállamok szintjén nem lehetne sikeres az állami szabályozás, ellen?rzés és a piacot kiegészít? állami beavatkozás nélkül. Globális szinten is egyre er?sebbek a gazdasági szabályozó intézmények, gondoljunk csak a GATT és az Európai Unió szerepére, de lényegesen gyengébbek, mint a globális kapitalizmus piaci intézményei.

A megoldást abban látják, hogy a demokrácia és a piacgazdaság házasságát globálissá kell tenni, tehát ki kell építeni a globális kapitalizmust globálisan ellen?rz? és szabályozó demokratikus intézményeket. Ezek spontán módon kialakulóban vannak, mert egy évtizeddel ezel?tt még csupán néhány száz NGO (nem kormányzati szervezet, civil társadalmi intézmény) m?ködött globálisan, most már közel tízezer! Ezek a globálisan m?köd? civil szervez?dések az internet segítségével egyre több olyan akciót szerveznek - ezek lehetnek tüntetések, konferenciák, pénz- és aláírásgy?jtések -, amelyek célja sokszor a kapitalizmus elleni fellépés, de igazi hasznuk a globális kapitalizmus vadhajtásainak a lenyesése. Ezek a civil szervez?dések a nagy globális vállalatokat és a nemzeti kormányokat egyaránt ellen?rzik - talán egy kés?bbi nemzetközi szabályozómechanizmus el?futárai. Az igazi kérdés azonban az: érdeke-e a világ vezet? elitjeinek, hogy kialakuljon egy globális demokratikus ellen?rzés? Er?s az érdekeltségük a globális kapitalizmus megteremtésére, s?t arra is, hogy a demokráciára jobban hasonlító politikai berendezkedés jöjjön létre a világ valamennyi országában, de tovább? Erre a szerz?k nem válaszolnak, ezért alapos kétely ébredhet bennünk, hogy valóban létezik-e harmadik út?

(On the Edge, Living with Global Capitalism, edited by Will Hutton and Anthony Giddens, Vintage, London, 2001)

Matolcsy György, hetivalasz.hu

Ajánló